

De marteldood van Jan Bakker in 1944

Veel raadsels uit de Tweede Wereldoorlog zullen waarschijnlijk nooit worden opgelost. Er blijven altijd vragen over voor nabestaanden en historici. Een van die vragen is waarom de niet-politiek-actieve onderduiker Jan Bakker dood gemarteld is. Door historici en getuigen zelf aan het woord te laten, krijgt de lezer een beeld van wat er mogelijk gebeurd is. In een reconstructie van de verschillende feiten kan men bijna niet anders dan tot de conclusie komen dat door de naam Jan in combinatie met een aantal factoren bij de Nazi beulen de stoppen zijn doorgeslagen. Jan Bakker is vermoord gevonden aan het Terluinsloantsje in Noarburgum op 14 november 1944.

Foto: Argyf P.V.J. van Rossum) Jan Bakker, Den Helder 13-2-1912 – 14-11-1944 Terluinsloantsje, Noarburgum

Inleiding Tot 1940 was Jan Bakker korporaal vliegtuigmaker bij de Kon. Marine in Den Helder. Zijn enige verzetsdaad tegen de Nazi's was dat hij zich niet had gemeld voor de "Kriegsgefangenschaft". In plaats van zichzelf aan te geven, kreeg hij een onderduikadres bij de huishouding Douma-van Houten in Burgum. Toen dochter Klaske Douma werd gearresteerd in Leeuwarden door de gevreesde Nedernazi's en broers Klaas Carel en Pieter Johan Faber, werd onderduiker Jan Bakker tegelijk met Jan Willem Theil opgepakt. De ouders van Klaske en neef Jouke werden toen ook zonder pardon opgepakt.

Koerierster Klaske Douma Op 13 november 1944 zitten Klaas Carel Faber en zijn broer Pieter Johan te wachten in het "besmette huis" aan de Nieuwestad 76b in Leeuwarden, waar verzetsstrijder R. C Vermeulen een half uur voordat de SD een inval deed, ontsnapt was. Koerierster voor Vermeulen, Klaske Douma, loopt zo in de val. In Klaske's tas zat een brief. Hieruit kon de SD opmaken dat er twee onderduikers op het thuisadres van Klaske Douma in Burgum waren. Dat waren Jan Bakker en Jan Willem Theil. Gelukkig kan Klaske het later navertellen. In de krant van Klaske's werkgever, de zogenaamde Philipskoerier, doet ze haar verhaal. Dat was naar aanleiding van de film "De Overval" van 1963.

"Te voet werden we naar de spaarbank op het Zaailand overgebracht, waar ik door SS-Oberscharführer Grundmann, werd verhoord. Zijn belangrijkste thema was: "Valt het niet op, dat je niet thuis komt en wat zeggen ze daar wel van?"

Klaske Douma, Foto: argyf ,P.V.J van Rossum, Streekmuseum Volkssterrenwacht

Ze moesten eens weten, dacht ik, maar spoedig merkte ik dat mijn ouders en twee onderduikers, we hadden er altijd meer, ook gearresteerd waren. Tegen de avond moest ik naar het Huis van Bewaring, waar ik nota bene met de hospita van "Oom Klaas" in dezelfde cel werd gestopt. Van haar hoorde ik veel, onder andere, dat "Oom Klaas" kans had gezien om er vandoor te gaan, nadat er in Groningen het een en ander van onze activiteiten was uitgelekt. 's Nachts moest ik weer naar de spaarbank. Daar werd ik gedwongen te horen hoe één van onze onderduikers, Jan

Bakker, vreselijk werd geslagen met een gummieknuppel. Hij heeft zo bleek achteraf de mishandelingen niet kunnen doorstaan. Waarom werd hij juist slachtoffer? Dat is één van de vele vragen, waarop nimmer het antwoord werd gegeven.'

De moordenaars van Jan Bakker.

Jan Bakker stond zwaar onder verdenking dat hij spioneerde voor de Engelsen. Niemand van het verzet wist waarop dat gebaseerd was. De beide broers Faber en Friedrich Grundmann hebben hem zo erg mishandeld dat hij aan zijn verwondingen is overleden. De Vlaamse SD-Scharführer Marcel Opdebeeck is hier getuige van en zegt in het proces-verbaal uit 1946 van de Nederlandse Opsporingsdienst het volgende..... "Gründmann en die twee Hollandse S.D.'ers stelden Jan Bakker eerst gewone vragen, maar toen Jan Bakker bleef volhouden dat hij in het geheel niets met het door hen bedoelde spionagecomplot te maken had en dat hij maar een gewone onderduiker was, zag ik hoe Grundmann en die twee Hollandse S.D.'ers op Jan Bakker toesprongen, hem vastpakten, hem vervolgens in een hoek drukten en hem toen begonnen te slaan en te stompen met hun handen, terwijl een van de twee Hollandse S.D.'ers een gummieknuppel in zijn hand had en daarmee Jan Bakker op een gegeven moment sloeg. Ik meen dat Jan Bakker op een gegeven moment voorovergebogen zat en op dat moment werd Jan Bakker met de gummieknuppel door één van de twee Hollandse S.D.'ers op zijn rug geslagen. Na deze slag viel Jan Bakker bewusteloos neer en is niet meer opgestaan".

De SS Hauptsturmbahnführer Wilhelm Arthur Albrecht gaf de beulen na afloop een uitbrander voor de gang van zaken. "Dat zat de heren niet lekker", verklaarde Opdebeeck op 26 september 1946 aan de Politieke Opsporingsdienst.

**Vlaamske SD-Scharführer
Marcel Opdebeeck**

**Oberscharführer Friedrich Eduard
Gründmann**

**Hauptsturmbahnführer Wilhelm
Arthur Albrecht**

Na de oorlog kregen Opdebeeck en Albrecht de doodstraf. Gründmann heeft 18 jaar voor zijn oorlogsmisdaden gekregen.

De Nedernazi's Klaas Carel en Pieter Johan Faber.

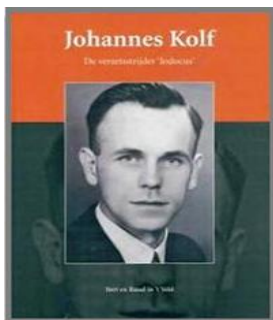

Klaas Carel is geboren in Haarlem op 20 januari 1922. Hij groeide met zijn broer Pieter Johan op in het bakkersgezin van vader Pieter Faber en moeder Carolina Josephine Henriëtte Bakker in Heemstede. Ze werden fanatieke aanhangers van de Nationalistische Beweging. Al voor de oorlog was Klaas Carel lid van de nationale jeugdstorm. Hij werd door de Joodse directeur in de derde klas van de HBS van school gestuurd omdat hij folders van de NSB verspreidde.

Foto Klaas Carel Faber yn unifoarm fan broer Pieter Johan binne gjin foto's

In 1940 kwam hij bij de Waffen SS, maar na de weigering om een “eed” op de Führer af te leggen, werd hij inpakker van voedsel voor de frontsoldaten. In 1942 kwam hij bij de “Weerbaarheidsafdeling”. Hier werd hij inspecteur “prijnsbeheersing” in Rotterdam. In datzelfde jaar werd hij ook lijfwacht van NSB Leider Anton Mussert. Samen met zijn broer Pieter Johan kwam hij hierna bij de Sicherheitsdienst (SD). Hij was ook lid van de Waffen SS en het Sonderkommando Feldmeijer. De zogenaamde Silbertanne-moorden waren hier onderdeel van. Een represaillemaatregel voor vooral aanslagen op Nederlandse collaborateurs. In juni 1944 werd zijn vader Pieter Faber doodgeschoten door Hannie Schaft. Hun satanische fanatisme om verzetsmensen te mishandelen en te doden werd volgens de openbare aanklager alleen maar groter. De beide broers hebben samen, voor zover onderzocht, 49 mensen om het leven gebracht. De rechtbank sprak op 9 juni 1947 tegen Klaas Carel Faber de doodstraf uit vanwege ‘hulp aan de vijand en meervoudige moord tezamen en in vereniging na kalm beraad en rustig overleg, opzettelijk en met voorbedachten rade van het leven te beroven.’ De straf werd op 14 januari 1948 omgezet in levenslang. Zijn broer Pieter Faber kreeg wel de doodstraf voor de moord op 27 personen en werd op 10 juli 1948 geëxecuteerd. Met Kerstmis 1952 vluchtte Klaas Carel met andere oorlogsmisdadigers zoals de bekende Herbertus Bikker uit de koepelgevangenis van Breda naar Duitsland. Nederland wilde uitlevering maar kreeg die niet. In 1957 werd Klaas Carel Faber vrijgesproken voor de Duitse rechtbank. In 2000 dook Klaas Carel Faber weer op in Ingolstadt waar hij altijd had gewerkt in de Audi autofabriek. Het OM in Den Haag wist hiervan, maar deed niets. Hierna hebben verschillende journalisten hem opgezocht. Cees van Hoore in 2003 en Arnold Karskens in 2007. Naar aanleiding van de jacht op Klaas Carel Faber schreef Karskens in 2012 een boek met de titel “Het Beestmensch”. In datzelfde jaar kwam het bericht uit Ingolstadt van zijn vrouw dat hij op 24 mei 2012 op 90-jarige leeftijd was overleden aan nierfalen.

‘De Blokhuispoort’ smokkelbrieven.

De schrijvers Bert en Ruurd in 't Veld zijn, met hun boek dat uitkwam in 2006 over hun oom verzetsheld Johannes Kolf, erin geslaagd om de juiste bronnen naar boven te halen om zo dicht mogelijk bij de waarheid te komen.

Dat heeft alles te maken met de smokkelbrieven uit de Blokhuispoort van Klaske en Jouke Douma. Deze brieven zijn bewaard door verzetsman Benzo Woudsma uit Canada.

Deze oude verzetsman (schuilnaam Harm van Zwol) heeft de brieven in 1970 naar Klaske Douma gestuurd. Later heeft broer Rinze deze brieven bewaard en ze zijn nu nog altijd in het bezit van de familie Douma. In deze ego-documenten stonden twee feiten die voor Jan Bakker heel ongunstig uitpakten.

De brief van Jouke Douma en Wim Theil: *“Ik hoorde dat ze hem telkens vroegen: met hoeveel waren jullie? Hij zei: Ik weet het niet. Waarom ze juist hem zo geslagen hebben weten we niet. Hij had rood-wit-blauwe klompen aan en een marine jekker. Misschien is dat het”.*

De brief van Klaske Douma: *“Ook Jan Ferw. moet oppassen. Ik heb alleen een Jan genoemd waarvan ik de brieven kreeg. Ze hebben deze brieven niet op mij gevonden, maar later naar ik meen wel in handen gekregen. Wees dus op je hoede. Het ergste voor mij is dat J. Bakker dood is. Ik voel mij steeds daarvan de schuldige. Al komt alles weer goed, dat blijft altijd een grote schaduw. Toch heb ik niet anders gekund. Ik heb naar mijn beste weten gehandeld en gesproken”.*

(Deze foto is genomen op het kerkhof Huisduinen, gemeente Den Helder).

De rest van het verhaal is later vooral bekend geworden door de film “De Overval” van 1963. Als Klaske Douma praat in De Phillipskoerier van 1963 over “de jongens halen mij hier wel uit”, weet ze nog niet dat dit een van de grootste verzetsdaden van Nederland wordt. Hierdoor krijgen op 8 december 1944, 51 mensen hun vrijheid terug. Bij deze overval is geen schot gevallen. Was dat voor de Nazi’s genoeg om dan maar geen represailles uit te voeren? Het zoveelste raadsel waar we waarschijnlijk nooit antwoord op zullen krijgen.....

Bronnen

Boeken:

- Het Beestmensch - Arnold Karskens, 2012
- Johannes Kolf - Bert en Ruurd in 't Veld, 2006
- Een laatste Saluut - Jack Kooistra, 2005
- Tietjerkstradeel 1949/1945 - P.V.J. van Rossum (1995)
- Douma's van Burgum - Gepke van der Meer – Douma (1990)
- Bezettingstijd in Friesland 3 - Pieter Wijmenga (1978)

Internet:

- www.wikipedia.com
- www.dekrantvantoen.nl
- www.ogs.nl